

Iskra se v pepel spreminja

Direktorji si polnijo žepe, osumljeni bežijo v tujino, delavce pa odpuščajo. Stolpnico je zarubila Ljubljanska banka.

Če je po prepričanju enih usoda Iskrinega sistema negotova in popolnoma v »božjih rokah«, drugi zatrjujejo, da tu tudi nadnaravne sile nimajo več kaj početi! A za **Iskro Delto** se ve, da je z njo konec: stečajni upravitelj si lahko polomi vse kosti, pa mu ne bo uspelo spraviti skupaj toliko denarja, da bi z njim pokrival vsaj Deltine dolgove zunaj Slovenije. Samo Vojvodini **Iskra Delta** dolguje okrog 50.000 računalnikov, ki so jih kupci že vnaprej plačali z velikimi avansi, veliko dolgov ima ožji Srbiji, kar tamkajšnji politični krogi že na veliko izrabljajo za nove napade na »suvereno Slovenijo«!

Pa tudi iz krogov, ki so blizu slovenski vladi, je že slišati opozorila, da pisanje o Iskrinih zgodovinskih peripetijah pomenijo vodo na mlin tistim, ki danes tako glasno in militantno napadajo Slovenijo. Iskrin največji vrh pa je seveda zgrožen nad pisanjem, ki naj bi izjemno škodovalo ugledu firme doma in na tujem. Ker se bomo s konkretnimi pustolovčinami k temu »ugledu« še vrnili, naj zapišemo le to, da je bila največja protipropagandna akcija vrha Iskrašev dejstvo, da so s pomočjo oblastnih in političnih mecenov Iskro pripeljali tja, kjer je – v propad seveda.

Po zanesljivih podatkih, ki so nam na voljo, v Iskr Delti skorajda ni več kaj razprodati, v skladiščih je lahko stečajni upravitelj našel pravo anarhijo, ne ve se, kdo je kaj odnesel in kam, številni dokumenti so preprosto izginili, Franc Cigan – šef Iskre Delte Computers v Celovcu – je imel dovolj časa, da je skrbno pospravil svojo ljubljansko pisarno in se po težaškem delu vrnil v varno naročje tujine. Kaj vse bi bilo mogoče še pravočasno odkriti v prostorih IDC v Celovcu, če bi bilo komu do tega, je seveda posebno vprašanje! V elitnem, poslovnem delu tega koroškega mesta, so kar tri nad-

stropja Iskrina last, samo nadstropje nižje pa domuje **predstavnništvo slovenske gospodarske zbornice**, katere uslužbenci so imeli »tešne in prijateljske« vezi s Ciganovo firmo. Pogosto so številne slovenske delegacije obiskovale gospoda Cigana, med njimi je bil tudi ugledni finančnik **Janko Smole**, ki je sicer v Iskrinem sistemu igral vlogo zunanjega finančnega svetovalca. Kako uspešno, ve samo bog, a glede na zdravstveno anamnezo Iskre, mu to delo ni šlo kaj prida od rok. Gospod **Franc Cigan** je bil seveda upravičeno zadovoljen s svojim položajem, saj je mesečno prejemal 70.000 šilingov plače, po-

leg tega pa je tudi lastnik dvonadstropnega luksuznega stanovanja in nekaterih drugih nepremičnin, ki zagotovo ne bodo zajet v Deltino stečajno maso. Sicer pa ne bi bilo nič narobe, če bi o IDC-ju kaj povedal tudi sedanji prvi mož Iskre **Janez Vipotnik**, saj je ta celovška firma bila samo del Iskre Computers, katere direktor je bil Vipotnik dolgo leta.

Gospod Cigan je s 1. marcem izgubil službo v Delti, z nekdanjim Deltinim direktorjem **Janezom Škrubejem** pa imel zasebno firmo v Radovljici; velik del kapitala je Cigan preličil še v tri druge firme v tujini. Ena od sivih eminenc v Iskr Delti je bil tudi **Milovan M. Jević** eden najbližjih »menadžerskih svetovalcev« bivšega direktorja Škrubeja, ki si je po večletni zaposlitvi v Delti toliko opomogel, da je v sosednji Avstriji odprl veliko zasebno firmo (njeni skupni lastniki so Cigan, Škrubej in Jević), njegov bližji sodelavci pa vedo povedati, da je odločilno prispeval k Deltinemu propadu, da je do onemoglosti izkoriščal »naivnega« Škrubeja in še pravočasno zvohal, da je z Delto konec. Naš informator zatrjuje, da je bil **Jević eden glavnih mafijašev v Iskr Delti** in da je bil F. Cigan v primerjavi z njim pravi amater... Jević ima bogato biografijo – najprej je bil v Delti direktor proizvodnje mini računalnikov, v času vladavine **Sneguljčice in sedmih palčkov** (kot pravijo direktorju Škrubeju in njegovim sedmim svetovalcem Deltini proletarci) pa je kmalu postal šef nabave, ustanovil v Londonu Deltino firmo **Resolve**, ki je, podobno kot Ciganova, nakupovala preko brokerjev. Jević je vse blago za Delto nakupoval pri nekem Alanu Jonesu, čeprav bi lahko kakovostnejše in cenejše dobil pri kom drugem. A kaže, da so bile provizije zelo vabljive. V Jevićevi bio-

Razprodaja za preživetje

Tudi vse špekulacije s prodajo **Iskrine stolpnice**, ki naj bi ji dala svežega kapitala, so se pokazale kot fintiranje! Pred dnevi je namreč Iskrin vrh moral z **Ljubljansko banko**, svojo največjo upnico, podpisati tako imenovano »rubežno pogodbo«, s katero je stolpnica prišla v bančno last. S tem pa je Iskra baje banki »odplačala« samo eno tretjino vsega dolga. Novi »holding« Iskra pa naj bi se z vso preostalo ropotijo preselil v izpraznjene prostore propadlega stegenškega kompleksa. Iskra je ta čas še vedno v reorganizaciji, kar v konkretnem primeru pomeni popolno zmedo na področju poslovanja, delovnih razmerij, odpuščanja delavcev, da o tem, da noben samoupravni organ ne more funkcionirati in da so delavci prepuščeni na milost in nemilost Iskrinemu vrhu, sploh ne govorimo posebej. In to vrhu, ki je Iskrin sistem pripeljal tako daleč!

grafiji najdemo tudi podatek, da je v času službovanja pri Delti na zasebnih voznjakh sesul šest službenih avtomobilov. Po Ljubljani pa se vozi z volvom s celovško registracijo. Prav tako, nas opozarjajo dobro obveščeni krogi, ne bi bilo slabo pogledati še v en Iskrin del na tujem. To je Iskrin finančni holding Cranex v Švici, preko katerega so potekale, trdijo, zanimive finančne spekulacije. Iskra Delta je imela namreč prakso, da je denar najprej nakazala Iskri Commercu, ta je denar poslal Cranexu, od tod je šel s posebnim nakazilom na borovelsko banko in hranilnico in predstavljal »močno finančno napajališče« za gospoda Cigana.

Iskra Delta je tudi na zelo zanimiv prihajala do deviz. Tako je izvažala računalniško opremo preko proste carinske cone v celovski IDC (k Ciganu), jugoslovanski kupci so potem opremo uvozili (kupili) iz Avstrije. Delta pa je tako pokasirala izvozne spodbude in dobila pravice do uvoza reprodukcijskega materiala.

Latne informacije o poslovanju Iskre Delta nam je prijazno posredoval gospod Rudolf Strojan, ki živi v ZR Nemčiji in je v Frankfurtu dve leti vodil Deltino predstavništvo za Zahodno Evropo. Sicer se dokaj hujuje na nas, češ da mislimo in pišemo po balkansko, ker ne razumemo, da se v tujini pač živi na veliki nogi, da mu preveč očitamo luksuzne avtomobile (*«Če je vaš standard zastava 101, R18 ali citroen, je to vaš problem, jaz pa imam po DB, BMW, preferenco za R18, in to z vsemi opcijami. Sem pač frankofilski tip...»*). Strojan poudarja, da je za božji lon delal samo v cerkvi in delovnih brigadah.

Deltaši so z g. Strojonom prišli v stik takrat, ko je bil vodja neke ameriške filiale, v kateri je imel 23.000 mark mesečne plače, pa je kljub temu in po številnih pregovornih z Delto končno sklenil pogodbo za precej nižje mesečne dohodke v višini 10.000 mark! Strojan pravi, da je Deltaše opozarjal na to, da so njihovi izvozni načrti nerealni, vendar to ni preveč pomagalo.

«...» Ist se je šele kasneje izkazalo, da Iskra Delta ob začetku izvozne akcije ni imela proizvodnih zmogljivosti, za to potrebne tehnologije, znanja in minimalnih naprav. Da bo zmeda še večja, moram omeniti še zelo širok program Iskre Delte za domači trg, kar je bil po moje njen največji problem, saj je morala obvladati najmanj šest tehnologij! Potrebneга repromateriala ni bilo ali pa je njegova dobava trajala mesece. Zaradi tega je bilo premalo končnih izdelkov za lastne potrebe«, pripoveduje Strojan.

Zdaj pa k temu, kako si je Delta na tujih trgih »utrjevala« poslovni ugled! Strojan pravi, da je njegova filiala imela samo v prvem letu konkretne pogodbe za 16 milijonov mark. Samo Daimler-Benz bi kupil 600 sistemov – če bi že prvi bili v redu.

«Zgodilo pa se je, da najprej nismo imeli niti ene plošče, kaj šele sistema za dobavo! Konec julija 1986 smo dobili cel kup plošč (okrog 100), ki pa niso bile uporabne, sistemov pa ni bilo. Vsaka stranka pa najprej rabi sistem za razvoj, testiranje, demonstracije – nenazadnje tudi zato, da kupcem dokaže, da vsi sistemski deli delujejo,» pripoveduje Strojan. V drugi polovici leta 1986 je Delta

zahodnemu trgu dobavila prve sisteme in doživela strašno katastrofo.

Strojan: *«Sistem je iz Jugoslavije v Anglijo prispel ves razbit, v Švici so imeli probleme s ploščami, v Holandijo je Delta poslala sisteme brez dokumentacije in predvidenega softvera, Daimlerjev sistem je imel celo vrsto problemov, v Franciji pa sta od treh sistemov dva takoj crknila. Jasno je, da je večina vse te robe po daljšem eksperimentiranju in dragih intervencijah spet potovala nazaj v Jugoslavijo. Razen blamaže in izgube odličnih strank je prišlo na dan še več Deltinih polomij.»*

Primite tatu!

Tone Anderlič je v družbenopolitičnem zboru republiške skupščine postavil delegatsko vprašanje, kaj so v zvezi z dogajanjem v sistemu Iskre storili organi pregona, kaj inšpekcijske službe, zlasti SDK, pa tudi pristojni vladni organi – zlasti zato, da bi prišla na svetlo celovita resnica o dokaj alarmantnih informacijah, ki krožijo v javnosti. Pred časom pa je tudi Iskrin sindikat dal pobudo republiškem odboru sindikata elektrotehniške industrije in slovenskemu sindikalnemu vrhu, naj preko svojih strokovnih služb sprožijo kazenske ovadbe po 128. členu slovenskega kazenskega zakonika, in to proti odgovornim delavcem za stečaj Iskrinih podjetij. *«Prav tako menimo, da bi moral sindikat za zaščito družbenega premoženja in delavcev, ki delajo v družbenih podjetjih, sprožiti kazenske ovadbe tudi v drugih primerih, ko obstaja utemeljen sum kaznivih dejanj zoper upravljanje družbenih sredstev in nepravilne razprodaje družbene lastnine.»* Republiški sindikalni vrh pa po mesecu dni še vedno molči.

Tudi na RSNZ se je v zadnjem času nabral že lep kup prijav proti posameznikom iz Iskre Delte in sistema Iskre, vendar pa – navajajo naši viri – v tej instituciji niso storili še ničesar. Samo ugibamo lahko, kdo zavira začetek preiskovalnih postopkov in zakaj...

Izkazalo se je namreč, da razen za Unix ni bilo življenjsko važnih licenc za softver, čeprav so bile te uradno kupljene – samo v Delto niso nikdar prišle! Tako je Delta namesto legalnih stvari imela neka brezplačna demo-vezja. Pri Dec-Tridentu je bila polomija še posebej velika, pravi Strojan.

«Legalno smo dobavili neko že arhaično verzijo softvera, dokumentacije pa nismo smeli dati, ker oprema ni bila formalno kupljena, temveč... Na tujih trgih pa si kaj takšnega nihče ne more predstavljati, kaj šele sprejeti. Po teh izkušnjah je Delta sama ustavila dobavo, dokler se ti problemi ne bi razrešili, in tako je prodor Iskre Delte v Evropo dokončno padel v vodo.»

Leta 1988 je več kot 200 udeležencev plenarnega kolegija sistema Iskre dobilo od svojega vodstva v dar poučno knjigo Japonca Kaouru Isikawe z naslovom *Kako celovito obvladati kakovost – japonska pot...*

Medtem je v Iskrini stolpnici samo na videz mirno in spokojno. Ta vtis seveda daje dejstvo, da je Iskrin upravni odbor že januarja letos popolnoma blokiral vse zunanje, a tudi notranje komunikacije, likvidiral obveščanje in sistem informiranja in nihče od zaposlenih ne ve, kaj se dogaja na strogo zaupnih sejah Iskrinega upravnega odbora, na katerih ne sme več biti navzoča niti dose-danja profesionalna zapisničarka. Tudi ta praksa traja že od 1. januarja dalje, od takrat pač, ko je bilo že popolnoma jasno, da sistem razpada. In kaj medtem počenja Iskrin »menadžment«? Delavci pravijo, da razen skrivnih sej in sestankov ne počenja ničesar drugega, kot da preštevava delavce in zlasti zavira delo sindikata, ki si prizadeva ohraniti vsaj dostojanstvo delavcev, ki so se čez noč znašli na seznamih odvečne in nepotrebne delovne sile! Tako je 5. marca (bivši) generalni direktor Franc Šifkovič podpisal akt, s katerim delavski svet skupnih služb Iskre obvešča, *«da je delovna skupnost prevelika, predraga in kadrovsko neustrezno sestavljena»*, da so *«njeni stroški glede na rezultate dela previsoki»* in da je zaradi tega treba *«število delavcev nemudoma zmanjšati na minimalni obseg.»* Poleg takojšnjih upokojitev nekaterih delavcev, prenehanja dela pripravnikom, predčasnih upokojitev je še zajeten spisek delavcev, ki bodo morali doma čakati, kaj se bo zgodilo v prihodnje. Seveda so bili delavci v skupnih službah o tem obveščeni kot o dejstvu, in kar je najbolj smešno, Iskrin vrh je potreboval dolga leta, da je ugotovil, da je administracije preveč, čeprav ga je sindikat v največji zaposlovalni ihti na to resno opozarjal. Takšnim kadrovskim operacijam pravijo delavci v Iskri sistem »jajca in kure«, pri katerem jo izkupijo nedolžni, krivci pa še naprej neomejeno gospodarijo.

Zdaj seveda pridejo na vrsto *«zasluge za narod»*. Ne glede na to, da je Iskra formalno že holding, ki ima svoj upravni odbor, pa še vedno deluje tudi poslovodni odbor, ki si v glavnem deli visoke plače, medtem ko delavce odpuščajo ali pa imajo ti minimalne osebne dohodke. Tako si je tudi novi upravni odbor pred časom povišal plače z obrazložitvijo, da se je z ustanovitvijo holdinga razširil njihov delokrog! Ena od *«zaslug za narod»* je tudi dejstvo, da Iskra članom svojega poslovodnega odbora (ki ne bi smel več obstajati) še vedno plačuje bokse za njihove avtomobile, kar je seveda malenkost v primerjavi z reprezentančnimi požrtijami v sami stolpnici in v znamenitih priljubljanskih gostiščih. V Iskri Commercu pa so pred časom uvedli sistem *«zaprtih kuvert»*, zato da obubožni delavci ne bi preveč nergali ob pogledu na mesečne zaslužke svojih nadrejenih.

Tudi Franc Šifkovič, ki odhaja z Iskrinega vrha, bo prejel za služeno plačilo: za pičlih 10.000 nemških mark mesečno odhaja za Iskrinega predstavnika v Stuttgart, kjer bo zamenjal nekdanjega Iskrinega generalnega direktorja Lasiča, človeka, ki je v Iskrinem vrhu pred leti predstavljal edinega pravega menedžerja, gospodarstvenika, ki ni negoval tesnih vezi s politiko in je prav zaradi tega moral predčasno zapustiti Iskrin vrh. Da bi mrhovinarji za njim dodobra opravili svoje delo.

Vlanko Vasle